

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

MEDISON

מדינת ישראל
משרד החינוך

מזן התלמוד

סדר נזיקין, מסכת בבא מציעא דף פ"א

הנהו בי תרי דהוו קא מסגו באורחא, חד אריך וחד גוצא. אריכא רכיב המרא והוה ליה סדינא, גוצא מיכסי סרבלא וקא מסגי בכרעיה. כי מטי לנהרא שקליה לסרבליה ואותביה עילוי המרא, ושקליה לסדיניה דהווא ואיכסי ביה. שטפוה מיא לסדיניה.

נוצא - נמוך
סרבלא - מעיל
מסגי בכרעיה - הולך ברגליו

הסבר: שני אנשים היו מהלכים בדרך, אחד גבוה ואחד נמוך. הגבוה רכב על חמור והיה לו סדין, והנמוך לבש מעיל צמר והלך ברגל. כאשר הגיעו לנהר, הוריד הנמוך את המעיל שלא יירטב והניחו על החמור, ולקח את סדינו של הגבוה והתכסה בו, אולם מי הנהר שטפו את הסדין ולקחו אותו.

★ | מן ההסטוריה

שושלת רבני סרייבו

רבה הראשון של קהילת יהודי סרייבו היה הרב שמואל ברוך מסלוניקי, שהתמנה לתפקידו בשנת 1623. בשנת 1686 התמנה לראש הקהילה הספרדית הרב צבי הירש אשכנזי, אשר כונה "החכם צבי", והכיר את שיטת הלימוד והפסיקה הספרדית למרות מוצאו ממזרח אירופה. הוא כיהן בתפקידו עד 1689, ואחריו התמנה הרב יצחק צבי. בשנת 1697 נפלו הרב וכמה מנכבדי הקהילה בשבי, ושחררו רק לאחר תשלום כופר נפש נכבד. בשנת 1716 החליף את הרב יצחק צבי בנו, הרב שם טוב בן יצחק צבי, שכיהן עד 1732. רבנים נוספים שכיהנו בקהילת סרייבו היו הרב יוסף מג'ורו, הרב דוד פארדו, הרב משה דאנון והרב משה פירירה, שקיבל מהשלטונות העות'מאניים את התואר "חכם באשי".

הרב צבי הירש אשכנזי, "החכם צבי" (Wikipedia)

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

סדר נזיקין | מסכת בבא מציעא דפים פ"א-פ"ז
פרשת בהר | י"א-י"ז באייר תשפ"ד (25-19 למאי 2024)

דף פ"א: רבא

בתלמוד נזכרים לא פחות משלושים אמוראים ששמום רבא. בכולם הוזכר הכינוי רבא בתוספת שם האב, כגון רבא בר אבא, או בתוספת מקום המגורים, ורק אחד הוא "רבא" סתם. **רבא היה בנו של רב יוסף בר חמא מנכבדי העיר מחוץ.** בילדותו רבא למד בתורה יחד עם חברו אבבי, אצל רבה דודו של אבבי, ועל שניהם העיד רבה כי הם עתידים לגדול בתורה. **רבא היה חכם ועשיר גדול.** רבא סיפר שהוא התפלל להקב"ה שיתן לו חוכמה כמו של רב הונא, ועשירות כמו של רב חסדא, ותפילתו נענתה. **אחרי שנפטר אבבי, ששימש כראש הישיבה בפומבדיתא, נתמנה חברו רבא לראש הישיבה.** רבא הקים את ישיבתו בעיר מחוץ, שהיתה אחד מפריי פומבדיתא, בה שימש גם כדן. כפי שאירע עם חברו אבבי, גם כשנפטר רבא נשברה כיפת הגשר בנהר דגלת.

דף פ"ב: למי להאמין?

מעשה באדם ששכר חמור לצאת עמו לדרך. המשכיר הזהיר את השוכר: **לך בדרך העוברת דרך העיר נרש, שלא צריכים לעבור בה במים, אבל אל תלך בדרך העוברת בנהר המכונה 'פקוד', כי חושש אני שהמים ייקו לחמור.** לאחר זמן מה חזר השוכר ואמר: "החמור מת. אוזנכם לא שמעתי בקולך והלכתי דרך נהר פקוד, אבל דע לך שבכלל לא היו שם מים והחמור מת לא באשמתי. לכן אני פטור מלשלם עלייך." **האם הוא נאמן לומר שלא היו מים בנהר פקוד? רבא אמר שהוא נאמן, בגלל שאם הוא היה שקרן הוא לא היה צריך להמציא סיפורים, והיה יכול לשקר ולומר: "הלכתי דרך העיר נרש, כמו שנצטייתי והחמור מת". אבל אבבי אמר: "מאחר שתמיד נהר פקוד מלא מים, איננו יכולים להאמין לו ויש לחיבו בדמי החמור."**

דף פ"ג: זכויות הפועלים

ישנם הסכמים בין פועל למעסיק שכלל לא צריך להזכיר אותם בעת השכירות. למשל: **אם באותו מקום הכל נוהגים לתת לפועלים שתיה במהלך העבודה, בעל הבית ששכר את הפועלים חייב לתת להם שתיה, אפילו אם בעת שסיכמו על השכירות הפועלים לא הזכירו זאת, מפני שיש להניח שהסכם השכירות הוא כמנהג המקום.** במשנה לומדים דוגמא נוספת: אדם ששכר פועלים ליום עבודה, מאיזו שעה ועד איזו שעה על הפועלים לעבוד? **ישנם מקומות שבהם הפועלים היו רגילים להתחיל לעבוד מיד עם זריחת השמש עד השקיעה.** במקום זה, גם אם לא סיכמו איתם במפורש שיעשו כך - הם חייבים לנהוג כן.

דף פ"ד: לוכד הגנבים

רבי אלעזר, בנו של רבי שמעון בר יוחאי, פגש את הממונה על לכידת גנבים ואמר לו: **מנין אתה יודע שהגנבים שאתה תופס הינם גנבים? הבה אתן לך עצה: סיר בעיר בבוקר, ואם תראה אדם עיף השותה כוס יין ומתנמנם, סביר להניח שהוא גנב שיעבד' בלילה.** רק היזהר לברר אולי הוא תלמיד חכם שהנה בתורה בלילה, או שהוא פועל שהשכים קום. **אם אינו תלמיד חכם ואינו פועל - כנראה הוא גנב** בבית המלך שמעו את עצתו הנבונה והחליטו: רבי אלעזר עצמו יתמנה למשטר

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי המגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל יום:	כניסת שבת: 19:00	יציאת שבת: 20:17
ניו יורק:	כניסת שבת: 19:55	יציאת שבת: 21:05
ישראל ת"א:	כניסת שבת: 19:16	יציאת שבת: 20:20
גרמניה:	כניסת שבת: 20:44	יציאת שבת: 22:23

על המפה | קהילה יהודית בסרייבו

סרייבו היא עיר הבירה של מדינת בוסניה והרצגובינה. יהודים התיישבו בעיר במאה ה-16 והקימו בה את הרובע היהודי. במאה ה-17 הגיעו לעיר פליטים מקהילות אשכנז שהקימו בה קהילה נפרדת. במאה ה-19 נהנו יהודי סרייבו מפריחה כלכלית ותרבותית והתיישבו בה משפחות נכבדות. אחרי מלחמת העולם הראשונה הייתה קהילת סרייבו השלישית בגודלה ביוגוסלביה. במהלך מלחמת העולם השנייה השתלטו הנאצים על העיר, וכ-6,600 מתוך 9,000 היהודים שבה נרצחו. הקהילה היהודית בעיר התחדשה אחרי המלחמה. רבים מבני הקהילה עזבו את העיר בעקבות מלחמת בוסניה, וכיום גרים בה כמה מאות יהודים.

משפחה יהודית ספרדית בסרייבו בשלהי המאה ה-19 (Wikipedia)

מתפללים

עדן בן ה-15 הוא בסך הכל נער חיובי וחביב, אבל אחד שלא תמיד שולט בעצמו, ולפעמים עושה שטויות בלי לחשוב. פעם אחת כשהיה בסופרמרקט הוא הכניס לכיס המעיל כמה פחיות קולה וניסה לצאת בלי לשלם. לצערו הרב, איש הביטחון תפס אותו על חם ורצה להסגירו למשטרה. עדן התחנן וביקש שלא יעשה זאת, כי אז הייתה סתם טיפשות וטעות של רגע. איש הביטחון של הסופר התלבט מה לעשות.

מצד שני:

גניבה היא דבר חמור מאוד. זה מתחיל בפחית שתייה ויכול להיגמר בדברים חמורים הרבה יותר. עדיף שהמשטרה והמשפחה שלו יטפלו בו. גם אם עכשיו ישלם מחיה, בכך ידאגו שבעתיד הוא לא יתדרדר להיות גנב.

מצד אחד:

עדן באמת בסך הכל בחור חיובי שנכשל במעשה שטות, אם תזמן משטרה יפתח לו תיק, הוא יישפט וייענש, וזה גם יסבך אותו לכל החיים. אולי עדיף לנהוג במידת הרחמים, לבקש ממנו שישלם, להזהיר אותו להבא, ולשחרר אותו.

מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה 'התפלפלתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

המושג השבועי

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

חכם באשי

"חכם באשי" הוא תואר שנתנו השלטונות העות'מאניים לרב הראשי של קהילה יהודית באימפריה העות'מאנית. פירוש השם הוא "ראש החכמים". החכם באשי ייצג את היהודים בקהילתו בפני השלטון והעביר להם את הוראות השלטונות. הראשון שקיבל תואר זה באופן רשמי היה הרב אברהם הלוי, הרב הראשי של יהודי קושטא, בשנת 1835. רבנים נוספים שהחזיקו בתואר זה היו הרב אברהם אשכנזי, הרב רפאל מאיר פאניז'ל, הרב יעקב שאול אלישר והרב בצלאל הכהן.

הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי, פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

ביה"ס אהבת ישראל בנים, רמת בית שמש

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0				
495	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	-352 הקמת ביהמ"ק ה-2	-560 אסתר המלכה	-422 חורבן ביהמ"ק ה-1	חונת ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	דבורה הנביאה	מתן תורה	-1311 יציאת מצרים	אפרים ומנשה	-1521 בניי במצרים	-1812 אברהם אבינו / שרה	-3760 בריאת העולם

דבר תורה

לאחר שבתחילת חומש ויקרא עסקנו בעבודה שהתרחשה במקום הקדוש והרוחני ביותר שיש לעם היהודי - **במקדש**, מסיים החומש עם פרשות העוסקות בעבודה היומיומית הפשוטה השייכת לכל יהודי - עבודת **האדמה**. פרשתנו מלאה בדינים הקשורים לעבודת השדה ולמכירת קרקעות, ועוסקת בציוויים הבאים ללמדנו כיצד עלינו לנהל את חיינו החברתיים והמעשיים בכל מרחבי החיים. הפתיחה המיוחדת של הפרשה, המדגישה כי מצוות השמיטה ניתנה אל משה **בהר סיני**, באה להורות - כי לא פחות מהגילוי האלוקי הגדול שנעשה בתחילת החומש סביב עבודת המקדש, מתגלה שם ה' בעבודת האדמה ובחיי המעשה הרגילים, כאשר האדם חי ומקיים אותם לאור ציוויי של הקב"ה.

דר ניקוי | מסכת בבא מציעא, דף פ"ד - פ"ז

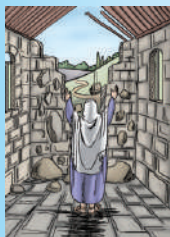
ולכך הגנבים. לא היתה לו ברירה והוא נאלץ ללכוד גנבים ולשלוח אותם למשפט בפני שופטי המלך. פעמים רבות היו השופטים מרשיעים את הגנבים ומוציאים אותם להורג. מאחר שהיו גם גנבים יהודים, היו חכמים שחששו שרבי אלעזר נוהג שלא כדיון, ולכן שלח רבי יהושע בן קרחה לומר לרבי אלעזר: **"עד מתי אתה מוסר עמו של אלוקינו להריגה?"** רבי אלעזר שלח לו בתגובה: **"קוצים אני מכלה מן הפרם"**. כלומר: עם ישראל הוא כמו פרם של הקב"ה ואני מנקה את הפרם מה'קוצים' - הרשעים. רבי יהושע לא הסכים עמו ואמר לו: **"יבוא בעל הפרם ויכלה את קוציו"**. כלומר: זה לא התפקיד שלנו להרוג גנבים. אם הקב"ה רוצה שהם ימותו הוא יעשה כך בעצמו.

דף פ"ה: שיטות לימוד בארץ ישראל ובבבל

בתקופת התלמוד היו נוהגים בארץ ישראל ובבבל שתי שיטות לימוד שונות. **בבבל**, בעת שתלמיד חכם אמר דבר הלכה שסבר מדעתו, היו מתחילים לדון בדבריו בבית המדרש באופן כזה שחבריו **תלמידי החכמים ניסו למצוא קושיות על דבריו ולנסות לדחותם, והוא היה מנסה לתרץ את קושיותיהם ולפרוץ את דחיותיהם**, כל זאת כדי לברר את ההלכה עד תומה. **בארץ ישראל** לא נהגו כך. בעת שאחד החכמים אמר דבר הלכה היו מעינים בדבריו בנחת וחושבים אולי יש להם קושיה ואם כן מחפשים לה תירוץ, אבל לא נהגו בצורה של ויכוחים.

דף פ"ו: רבה בר נחמני בורח משוטרי המלך

בדף זה לומדים את האירועים שהביאו לפטירתו של **האמורא רבה בר נחמני, שהיה מגדולי הדור בבבל**. רבה בר נחמני מכוונה בדרך כלל בגמרא "רבה" סתם. הוא היה דודו של אביי ורבן, וגם את רבא הוא לימד תורה. מעשה שהיה שהלשינו על רבה לשלטון הנוכרי, שרבה גורם להם הפסדים כבדים. כמנהג הימים ההם רבים מישראל היו עוזבים את כל מלאכתם שני חודשים בשנה, אחד בקיץ ואחד בחורף והולכים ללמוד תורה. **אצל רבה היו נאספים לא פחות משנים עשר אלף תלמידים**. אמרו המלשינים למלך: דע לך שבגלל זה הם לא עובדים חודשים בשנה ואינם משלמים מיסים ואתה מפסיד הון רב. **המלך בתגובה לכך רצה להרוג את רבה, שנמלט ממקום למקום, ולבסוף שלוחי המלך הצליחו לכלוא אותו במקום מחבואו ונעלו את הדלת**. רבה התפלל לקב"ה ונשברה חומת הבית. הוא ברח לאגם, ישב על גבע דקל והחל לעסוק בתורה. ההמשך בכתע הלימוד הבא.

דף פ"ז: רבה בר נחמני - המשך

אותה שעה נחלקו בישיבה של מעלה על אודות ספק מסוים בנגע צרעת, יש שאמרו שהוא טהור ויש שאמרו שהוא טמא. אמרו בשמים: נביא לכאן את רבה והוא יכריע, כלומר: שרבה ימות ונשמתו תגיע לשמים והוא יכריע בדבר. ברם, מלאך המות לא היה יכול לקחת את נשמתו שכן באותה שעה רבה עסק בתורה ואפילו מלאך המות לא היה יכול לו. לפתע נשבה רוח בין קני הסוף שבאגם. רבה חשב שזהו רעש של גודד פרשים המחפש אחריו. אמר רבה: טוב לי למות בידי שמים ובלבד שלא אתפס בידי המלך. מיד נפטר רבה. התלמוד מספר כי תוך כדי פטירתו פסק רבה כי המקרה שעל אודותיו התוכחו בישיבה של מעלה - טהור, ומיד יצאה בת קול: **"אשריך רבה! שגופך טהור ויצאה נשמתך בטרה"**. כלומר: שבעת פטירתו הוא הגה את המילה "טהור". באותה שעה נפלה בפומבדיתא, עירו של רבה, פתקה מן השמים, והיה כתוב בה: **"רבה בר נחמני נפטר"**. כל החכמים יצאו מיד כדי לעסוק בקבורתו, אך לא מצאוהו, עד שהבחינו בלהקת ציפורים חגה מעל מקום מסוים זמן רב והבינו שמן השמים שלחום להציל על גופו של רבה מן השמש. הלכו לשם ומצאו את רבה

חידה!

חברו בין האישים הבאים לבין התיאור המתאים:

1. רבי אלעזר בן שמעון
  2. רבי שמעון בן לקיש
  3. רבה בר נחמני
  4. בנימין בן יעקב
- א. ברח משוטרים
ב. הואשם בגניבה
ג. תפס גנבים
ד. היה ראש השודדים

1-4 א-3, 2-1 ג-1 (עובדות)

שאלות השבוע ???

1. לאיזו משרה מינו את רבי אלעזר?
2. מדוע רצה המלך להרוג את רבה בר נחמני?
3. מה הייתה המילה האחרונה שאמר רבה בר נחמני לפני פטירתו?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים.* בפיקוח רואה חשבון

